

AZƏRBAYCANIN İLK BALEERİNASI

Milli balet məktəbinin yaradıcılarından olan Qəmə Almaszadənin ölkəmizdə balet sənətinin inkişafında və təkmilləşməsində gördüyü işlər saysız-hesabsızdır. Yaxınları və tələbələri onu dərin hörmətlə anırlar.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Əfsanəvi balerina Qəmə Almaszadəni səhnədə görəndən, ondan dərslər alan nə qədər insan var? Təəssüf ki, o insanlar hazırda barmaqla sayılacaq qədər azdır. Görkəmli balerina haqqında kitablar yazılıb, filmlər çəkilib. Onu "Baletin şahzadəsi", "Şərqi mədəniyyətinin parlaq ulduzu", "Azərbaycanda balet sənətinin əsasını qoyan balerina" adlandırıblar.

SSRİ xalq artisti, Azərbaycanın ilk balerinası, milli balet məktəbinin yaradıcılarından olan Qəmə Almaszadənin ölkəmizdə balet sənətinin inkişafında və təkmilləşməsində gördüyü işlər saysız-hesabsızdır.

Martın 10-u - doğum günü ərəfəsində əfsanəvi balerinanı xatırlamaq üçün Qəmə Almaszadəni tanıyan az sayda adamların izinə düşdük...

"NƏ LAZIMDIRSA, MƏN DANIŞACAM..."

Jurnalist kimi hələ sağlığında qapısını döymüşdüm

Qəmə Almaszadənin. Rəssamlar İttifaqının yerləşdiyi binada yaşayırdı. Qardaşı, qocaman teatr rəssamı Ənvər Almaszadə onun qulluğunda dururdu. Məni evə dəvət etdi. "Qəmə xanım xəstədir, heç kimlə görüşmür. Haqqında nə lazımdırsa, mən danışacam. Çünki bütün həyatı gözümün qarşısında keçib" dedi. Çarpayıda sakitcə uzanan Qəmə xanımın obrazı isə indiyə kimi gözümün qarşısında durur.

"BİZİ BİABIR ETMƏK İSTƏYİRSƏN?"

"Qəmə Almaszadə uşaq olanda Bakıda balet məktəbi yox idi. Sadəcə, şəxsi bir studiya vardı. Burada da əsasən qeyri-azərbaycanlı uşaqlar məşğul olurdu", - deyər qardaşı xatırladı: "Qəmə həmin studiyaya yazılan qonşudakı rəfiqəsinə qoşularaq bir gün evdən gizli balet studiyasına gedir. Bu studiyaya yazılmaq üçün 6 manat pul ödəmək lazım idi. Qəmə heç kimə demədən 5 manat pul toplayır. Pulunu çatmasa da, müəllimlərinin baletə olan həvəsini görüb Qəməni studiyaya qəbul edirlər".

Əlbəttə, Qəmənin o dövrdə səhnəyə çıxmaq istəyi atası tərəfindən yaxşı

qarşılanmır. Anası mütərəqqi fikirli qadın idi. Atası isə "bizi biabır eləmək istəyirsən?" deyərək onun

səhnəyə çıxmasına qadağa qoyur.

Ancaq dahi Üzeyir bəyin Qəməyə atalıq qayğısı, sənət yolunda irəliləməsinə dəstəyi bir gün atasının da qəlbini yumşaldır.

Beləcə Qəmə xanımın böyük səhnəyə yolu başlayır. Bu addımı atmaq isə o dövrdə olduqca çətin idi. Çünki hələ səhnədə qadın rollarını kişilər oynayırdı. Məhz belə dövrdə böyük səhnəyə çıxıb tamaşalarda iştirak etmək böyük qəhrəmanlıq və cəsarət tələb edirdi. Qəmə xanım lap gənc yaşlarından bu cəsarəti özündə tapır. O, cəmiyyətin heç cür qəbul edə bilmədiyi bir addımı atır.

"1933-cü ildə Üzeyir bəyin dəstəyi ilə Qəmə xanım Leninqrad şəhərindəki dünyaca məşhur Xoreoqrafiya məktəbinə daxil olur. Mariya Fyodorovna Ulanovanın tələbəsi olmaq ona balet sənətinin bütün sirlərini mənimsəməkdə kömək edir".

BÖLGƏLƏRDƏN XALQ RƏQSLƏRİNİ SƏHNƏYƏ GƏTİRMƏK

1936-cı ildə Qəmə

xanım təhsilini başa vuraraq Bakıya qayıdır, balet məktəbində və opera teatrında çalışır. Həmin il Üzeyir bəy Filarmoniyanın nəzdində Azərbaycan Xalq rəqsləri ansamblını yaradır və gənc Qəməni ansamblın bədii rəhbəri təyin edir. Üzeyir bəy Azərbaycanın bütün bölgələrindən xalq rəqslərini toplayıb böyük səhnəyə gətirməyi vacib vəzifə kimi irəli sürür. Üzeyir bəyin göstərişi ilə ansamblın nəzdində musiqiçilərdən, bəstəkar və kinooperatorlardan ibarət xüsusi ekspedisiya qrupları yaradılır. Onlar Qəmə xanımın rəhbərliyi ilə Azərbaycanın müxtəlif rayonlarına səfərə çıxır və xalq rəqslərini toplamağa başlayırlar. Həmin rəqslər sonra ansamblın repertuarına daxil edilərək peşəkar səviyyədə ifa olunur.

Ansambldakı yorulmaz fəaliyyəti ilə yanaşı, görkəmli balerina Opera Teatrında da çalışır. Qəmə xanım "Şah İsmayıl", "Nərgiz", "Şahsənəm", Üzeyir bəyin "Koroğlu" operalarında səhnəyə çıxaraq tamaşaçıların rəğbətini qazanır.

"BİZ QƏMƏR XANIMA BORCLUYUQ"

Qəmə Almaszadənin yaxın qohumu Mairə Almaszadə görkəmli balerinanın assistenti kimi çalışıb: "Qəmə xanım gözəl pedaqoq idi. Onun hamını heyran edən cazibədar görkəmi vardı. O, gözəl rəhbər idi. Bütün truppaları peşəkarlıqla idarə etməyi bacarırdı. Qəmə xanım dəhlizdə gedəndə hamı özünü yığırdı. Teatrın direktoru da, mədəniyyət naziri də onun pərəstişkarları idi. O, həmçinin deputat seçilmişdi. Onun sözünü hamı eşidirdi. Görkəmli bəstəkar Əfrasiyab Bədəlbəylinin xanımı idi. Onların birliyi Azərbaycan balet sənətinin inkişafına böyük töhfələr verdi. Bəstəkar xüsusi olaraq Qəmə xanım üçün Azərbaycanın ilk baleti olan "Qız qalası"nı yazdı. Baş rolda Qəmə Almaszadə çıxış etdi. Mədəniyyətimizin ən parlaq incilərindən olan "Qız qalası" baletindəki Gülyanaq rolunu Qəmə xanım qeyri-adi yüksək ustalıqla ifa etdi və Azərbaycan balet məktəbinin əsasını yaratdı". M. Almaszadə deyir ki, ulu öndər Heydər Əliyevin Bakıda Xoreoqrafiya məktəbi tikdirməsinə görə Azərbaycanın balet məktəbi Qəmə xanıma minnətdar olmalıdır: "Prezident İlham Əliyev də bizim Xoreoqrafiya məktəbinə "Akademiya" statusu verdi".

"ÖZÜMÜ HƏMİŞƏ XOŞBƏXT HESAB ELƏMİŞƏM Kİ..."

Tanınmış balet ustası, Xalq artisti Tamella Şirəliyeva da müəllimini ən xoş sözlərlə xatırlayır: "Qəmə Almaszadə görkəmli balerina olmaqla bərabər, peşəkar müəllim idi. O, Leninqradda əfsanəvi Ulanovanın tələbəsi olmuşdu. Müəllimindən öyrəndiklərini öz şagirdlərinə sevrə-sevrə öyrədirdi. Qəmə xanımın bütün şagirdləri məşhur balet ustaları oldular. Görkəmli balerina Leyla Vəkilova da onun tələbəsi idi". Balerina müəllimini həm də qayğıkeş insan kimi xatırlayır: "Mən uzaqda yaşayırdım. Bəzən dərstdən və ya məşqdən çıxanda gec olurdu. Qəmə xanım məni evinə aparırdı. Onun çox gözəl evdarlığı vardı. Süfrə açırdı, dadlı kotlet bişirirdi. Çox qonaqpərvər idi. Özünəməxsus səliqə-sahmanı vardı. Mən özümü həmişə xoşbəxt hesab eləmişəm ki, Qəmə xanım kimi müəllimin tələbəsi olmuşam".

